

► Voljeni virtuoz na violončelu ponovo na Bemusu

Miša Majski: Publika u Beogradu ume da uživa

► Kompozitorka, autorka opere „Mileva“

Aleksandra Vrebalov: Isprepletenost ideja i života

Danas

BE MUS

43. BEOGRADSKJE MUZIČKE SVEČANOSTI 2011

●● SUBOTA - NEDELJA, 15 - 16. oktobar 2011, broj 5129-5130, godina XV, cena 40 din, 30 den, 1,5 KM, 0,7 EUR (CG), 9 kuna, 1,2 EUR (GR) www.danas.rs

*L'ensemble
orchestral
de Paris*

**SPOJ
DANAS!
BRIDGE
TODAY!**

15 - 26. X 2011.

Najstariji i najznačajniji muzički festival u Srbiji

Beogradske muzičke svečanosti (Bemus), osnovane 1969. godine, predstavljaju najstariji i najznačajniji muzički festival u Srbiji i jedan od najprepoznatljivijih festivala umetničke muzike u Jugoistočnoj Evropi. Uživajući status kulturne manifestacije od posebnog značaja za grad Beograd, Bemus je član Evropske asocijacije festivala (European Festivals Association - EFA) od 2002. godine.

Iako se oduvek posebna pažnja poklanjala promociji lokalnih umetnika i njihovog stvaralaštva, Bemus duguje svoju reputaciju pre svega predstavljanju najatraktivnijih inostranih programa. Pored svetski poznatih izvođača, Bemus otvara vrata koncertnih dvorana mladim muzičarima koji su na početku svoje profesionalne karijere. Podjednaka pažnja se poklanja ekskluzivnim produkcijama savremene muzike i muzičko-scenskih ostvarenja (opere, baleti i multimedijalni projekti), koji često teže alternativnim umetničkim rezultatima, a Bemus se pojavljuje u ulozi producenta ili koproducenta većine takvih projekata. Izvršni producent Bemusa je Jugokonzert, Ustanova za muzičko-scensku delatnost.

Jedan od najvećih koncerata ovogodišnjeg Bemusa biće nastup ruskog pijaniste Borisa Berezovskog na samom kraju festivala u Beogradskoj areni 26. oktobra. Festival, u okviru kojeg će biti održano 16 koncerata i četiri muzičke radionice, počće 15. oktobra u Sava centru, nastupom eminentnog Pariskog orkestarskog ansambla sa kamerim horom „Accentus“.

**Berezovski
zatvara
festival**

ODMERAVANJA: Biljana Zdravković, direktorka Jugokoncerta

Bemus je ove godine prosto divan

Provokacija, istraživanje, edukacija, prekretnica... radost! Sve su to reči kojima harizmatična direktorka Jugokoncerta Biljana Zdravković opisuje i predstavlja ovogodišnje Beogradske muzičke svečanosti. Na ovaj način Jugokonzert, koji svake godine potpisuje izvršnu produkciju našeg najuglednijeg umetničkog muzičkog festivala, sa svojim timom predvornih dama sa gospodom Zdravković na čelu, ulazi u još jedan kvitilac izazova, nakon kojeg slika serioznog zvučnog sveta u nas nikako ne ostaje ista. Veliko ura za dame na svom uvek strastvenom i najzad trijumfalnom delu!

● Ovo je još jedno u nizu Bemusovih izdanja kojim se na čelu Jugokoncerta bavite poslednje decenije - jesu li svake Muzičke svečanosti nova priča za sebe ili se već uspostavlja jedan zajednički ton koji različite Bemuse povezuje produkcijski u celinu koja svaki put startuje sa još više pozicije?

Bemus je uvek drugačiji, pre svega kontekst u kome se odigrava, a nadasve moja vizura iz koje ga posmatram. Nekada, kad sam Bemus pohodila samo kao slušalac, festival mi se činio kao istinski muzičko slavje - neko fino tkanje za luksuznu balsku haljinu, dragulj u kruni muzičke sezone, mesto na kome sam otkrivala nove stvari o muzici, o vremenu u kome živim, o sebi... Danas Bemus gledam praktičnijim okom, ali se festivalska čarolija nije u potpunosti izgubila. To je i dalje za mene izazov u pravom smislu te reči - zamisliti, uraditi, doživeti, preskočiti, dići na viši nivo, iznenaditi, oduševiti, malo sanjati...

Svaki naredni festival okuplja nove ljude, pre svega umetnike. To me u stvari najviše i zanima u ovom poslu. Sa velikom znatiželjom posmatram kako su njihove reakcije na neke poznate situacije drugačije. U stvari, veoma je interesantno uočiti razlike u ukusima i

mišljenjima. To nameće i fleksibilna produkcijska rešenja - sakupiti sve u jednu smislenu organizaciju celinu koja će uz to imati prepoznatljivo festivalsko lice.

Inače, naravno da postoji određeni šablon kad je u pitanju produkcija ovako ozbiljnog poduhvata. Trudim se da taj šablon ne bude smetnja, već da bude otvoren i pruža more mogućnosti. Cilj je u stvari uvek isti - napraviti najbolji mogući festival u zadatim okolnostima - ali putevi dolaska do tog cilja su bezbrojni.

● U prilogu i šire - koliko ovaj festival nalikuje uglednim manifestacijama slične vrste u Evropi, a koliko ima sopstvenih vrednosti koje ga razlikuju među svim ostalim?

- Naš festival je jedan od najboljih i najsiromašnijih u regionu.

Ma šta mislili ili govorili, Bemus je oduvek imao jasnu misiju, profil ozbiljnog umetničkog poligona na kome se naša muzika odmeravala sa onom „velikom“ iz Evrope i sveta, i predstavljao je mesto okupljanja ne samo umetnika već i poklonika muzike i najšire publike. Po umetnicima koji dolaze, po festivalskim produkcijama, po premijernim izvođenjima i porudžbinama, u krajnjoj liniji po zastupljenosti savremenih muzičkih tokova - Bemus se izdvaja u odnosu na mnoge druge slične festivale u našem okruženju, pa i daleko van njega. Sasvim druga stvar je činjenica da mi sa deset puta manjim sredstvima organizujemo festival visokog ranga.

● Veoma je teško nadmašiti neke veličanstvene stvari koje su se već dogodile prethodnih godina - dolazak Njujorške filharmonije pre svih, ali i neke izuzetne operke produkcije, obezbeđivanje svih neophodnih uslova za nastup velikih solističkih zvezda, kamernih ansambala i događaja u ne uvek regularnim koncertnim

uslovima - šta su bili najveći izazovi u prethodnoj deceniji za vas i Jugokonzert u ovakvim prilikama?

- Ne volim da govorim o finansijskim nevoljama. To je poslednjih godina postalo opšte mesto. Ne primećujem, nažalost, da smo nešto ozbiljnije uradili da tu činjenicu promenimo!

Sa mnogo većim zadovoljstvom prisećam se da smo produkcijom maksimalno „pokrili“ koncerte i gostovanja na kojima su nastupili *Minhenska filharmonija* i Zubin Mehta, *RAI orkestar* iz Torina sa Rafaelom Fribekom de Burgosom, *Frankfurtski radio orkestar* sa Hjuom Volфом, *Slovenačka filharmonija* sa Milanom Horvatom, *Budimpeštanski festivalski orkestar* sa Ivanom Fišerom, *Simfonijski orkestar Geteborga* sa Mariom Venzgom, *Kraljevski Konserthebau orkestar* sa Danijelom Hardingom, *Njujorška filharmonija* sa Alanom

Gilbertom i Leonidasom Kavakosom, *Kremerata Baltika* i Gidon Kremer, *Pariski orkestarski ansambli* sa Džonom Nelsonom, *Kamerata Salzburg* sa Oli Mustonenom, *Bazelski kamerni orkestar*, *Barokni ansambli* iz Limoža, *Il Giardino Armonico*, *Le poeme harmonique*, *Perkusionisti* iz Strazbura, baletski ansambli Morisa Bežara, *Žorža Momboje*, Viktora Uljatea i Borisa Ejfmana, *STOMP...*

Blistave trenutke pred beogradskom publikom imali su i gudački kvarteti *Kronos i Eben*, Miša Majski i Boris Berezovski (koji se vraćaju i ove godine), Julijan Rahlin, Elizabet Leonska, Melvin Tan, Emanijel Paji, Nikola Andelić, Stiven Kovačević, Maksim Vengerov, Stiven Iserlis, Irena Grafenauer, Marjana Lipovšek...

Kad se uzme u obzir da se sve ovo dogodilo samo u poslednjih nekoliko godina i kad ovoj plejadi dodamo naše reprezentativne soliste i ansamble - to je jako, jako mnogo za sredinu kakva je naša!

Ipak, najveći izazov su predstavljale, rekla bih, blistave produkcije i koprodukcije festivala - Glukova opera *Orfej i Euridika* u Muzeju 25. maj, opera *Narcis i Eho* Anje Đorđević u Bitef teatru, *Priča o vojniku* Stravinskog i *Menehmi* Slavenskog u Ateleju 212, multimedijalni koncert *Emigrantski valcer* u JDP na kome su izvedena dela naših autorke koje žive u inostranstvu, dve kamernе opere Isidore Zobeljan - *Zora Di Maratonci*, omaž Stevanu Mokranjcu, veliki projekat sa *Ohridskom legendom* Ljubana Hristića, stogodišnjica rođenja Tjubiće Marić...

● Po čemu bismo mogli u tom smislu da pamtimo ovogodišnji Bemus - pretpostavljamo da nastup Borisa Berezovskog otvara stvarno novu eru u poimanju događaja iz sfere tzv. „ozbiljne muzike“?

- Ovogodišnji Bemus trebalo bi da pamtimo, pre svega, kao rukopisni prvenac umetničkog

Gilbertom i Leonidasom Kavakosom, *Kremerata Baltika* i Gidon Kremer, *Pariski orkestarski ansambli* sa Džonom Nelsonom, *Kamerata Salzburg* sa Oli Mustonenom, *Bazelski kamerni orkestar*, *Barokni ansambli* iz Limoža, *Il Giardino Armonico*, *Le poeme harmonique*, *Perkusionisti* iz Strazbura, baletski ansambli Morisa Bežara, *Žorža Momboje*, Viktora Uljatea i Borisa Ejfmana, *STOMP...*

Blistave trenutke pred beogradskom publikom imali su i gudački kvarteti *Kronos i Eben*, Miša Majski i Boris Berezovski (koji se vraćaju i ove godine), Julijan Rahlin, Elizabet Leonska, Melvin Tan, Emanijel Paji, Nikola Andelić, Stiven Kovačević, Maksim Vengerov, Stiven Iserlis, Irena Grafenauer, Marjana Lipovšek...

Kad se uzme u obzir da se sve ovo dogodilo samo u poslednjih nekoliko godina i kad ovoj plejadi dodamo naše reprezentativne soliste i ansamble - to je jako, jako mnogo za sredinu kakva je naša!

Ipak, najveći izazov su predstavljale, rekla bih, blistave produkcije i koprodukcije festivala - Glukova opera *Orfej i Euridika* u Muzeju 25. maj, opera *Narcis i Eho* Anje Đorđević u Bitef teatru, *Priča o vojniku* Stravinskog i *Menehmi* Slavenskog u Ateleju 212, multimedijalni koncert *Emigrantski valcer* u JDP na kome su izvedena dela naših autorke koje žive u inostranstvu, dve kamernе opere Isidore Zobeljan - *Zora Di Maratonci*, omaž Stevanu Mokranjcu, veliki projekat sa *Ohridskom legendom* Ljubana Hristića, stogodišnjica rođenja Tjubiće Marić...

● Po čemu bismo mogli u tom smislu da pamtimo ovogodišnji Bemus - pretpostavljamo da nastup Borisa Berezovskog otvara stvarno novu eru u poimanju događaja iz sfere tzv. „ozbiljne muzike“?

- Ovogodišnji Bemus trebalo bi da pamtimo, pre svega, kao rukopisni prvenac umetničkog

OŠTRICA SADAŠNJICE:

Zoran Erić, umetnički direktor 43. Bemusa

Ekskluzivnost i neponovljivost

Izazovi svakog novog izdanja Beogradskih muzičkih svečanosti uvek su neverovatni i - upravo se nalaze pred nama u svom najaktuelnijem obliku! Uzbuđenje Bemusove publike, umetnika i autora na njemu, nisu međutim ni izbliza toliko kao ono što, pretpostavljamo, oseća umetnički direktor ovako uglednog i dugovečnog festivala, koji svakog oktobra iznova demonstrira osobeni presek domaćeg i stranog muzičkog kreativnog živog trenutka pred svojim poklonicima na beogradskim scenama, sa državajući u sebi na neki način i celokupno nasleđe svih prethodnih decenija. Umetnički direktor 43. Bemusa, Zoran Erić, kompozitor i profesor Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu, objašnjava srž ovogodišnjeg programa Muzičkih svečanosti, kojim se očigledno slave autorska i izvođačka imaginacija sa ostricim sadašnjice.

● **Ovogodišnje Beogradske muzičke svečanosti upravo su pred nama - kako se osećate tik pred odvijanje našeg najuglednijeg umetničkog muzičkog festivala, ovom prilikom još i u vašoj selekciji događaja na njemu?**

- Uzbuđen, naravno. Osećam veliku odgovornost da sve ono što smo zamislili ostvarimo u najboljem obliku. Veoma mi je stalo da premijerna izvođenja novih dela proteknu dobro. Mnogo sam puta bio u situaciji da sa nestrpljenjem očekujem prvo izvođenje neke svoje kompozicije, pa sada to osećanje delim sa kolegama čija će dela publika čuti po prvi put. Nadam se, u stvari, da će festival u celosti proteći onako kako je zamišljeno.

● **Vi i Bemus stari ste poznanici - vaša dela izvođena su u više izuzetnih prilika na ovom festivalu, a pretpostavljamo da ste godinama već takode i deo one profesionalno zainteresovane publike - u kom je sve pravcu išao Bemus proteklih godina i šta ste kao umetnički direktor videli kao njegov glavni i najvažniji tok za ovaj trenutak?**

- Nekako sam to pitanje načeo odgovorom na prethodno. Naime, kako ste primetili, i ja sam na ovaj ili onaj način bio deo ranijih Bemusa. Kao autor, ili kao deo publike. Dakle, meni jeste najbitnije autorstvo. Autorstvo nad dobrim delom ili nad nadahnutom interpretacijom. Lični pečat. Ekskluzivnost. Neponovljivost. To su stvari na kojima insistiram i važno mi je da na festivalu o čijem programu brinem bude što više nadahnutog, ličnog i neponovljivog. Tako će i ceo festival dobiti pečat ekskluzivnosti i unikatnosti.

Umetnička muzička zbilja i sama je pretrpela krupne promene poslednjih decenija, od interpretacije i autorskih stremjenja, pa do same produkcije koncerata - šta je Bemus odlučio ove godine da od svega toga izabere za sebe i predstavi svojoj publici, a što ga istovremeno čini apsolutno relevantnim danas?

- Bemus će ove godine pokušati da „premosti“ i spoji stvari koje se čine dalekim i nespojivim. Očekujemo da stalnu Bemusovu publiku zainteresuje da prati sva ili većinu zbivanja na festivalu. U toj ukupnosti naći će i razlog zbog kojeg ovaj Bemus nosi slogan „Spoj danas“.

● **Da li Bemus po vašem mišljenju treba da bude pre svega smeo i veoma moderan, ili pak da obraća svoju naročitu pažnju na bazu klasičnih vrednosti od kojih smo neke propustili u prethodnim godinama?**

- To jeste bila jedna od mojih dilema. Kako sam na početku svog mandata obećao da neću nad Bemusom vršiti neke „radikalne rezove“ to sam u ovom pogledu ostao u nekoj sredini. Program se trudi da bude zanimljiv, raznovrstan i moderan. Videćemo da li ćemo na kraju imati taj utisak. Sa druge strane, klasične, „proverene vrednosti“, da tako kažem, standardni su deo repertoara najvećih svetskih i naših umetnika, pa su njihove interpretacije prilika za novo stvaranje, novo i moderno čitanje. Zbog toga mislim da će i taj deo programa biti vrlo interesantan.

● **Uz sve ostale atraktivne koncerte, premijerna izvođenja izuzetnih dela naših i stranih kompozitora čine se kao originalni predznak ovog Bemusa?**

- Eh, da. Premijere. Ja isto tako mislim da su premijerna izvođenja ona posebnost koja ovaj Bemus čije interesantnijim i pomalo neočekivanim. Mnogo očekujem od Glasovog Drugog violinskog koncerta, koji će izvesti njegov ekskluzivni i jedini „tumač“ u ovom trenutku Robert Mekdaš, Mihajlovićevog dela *Senke snova i imora*, naručeno od Bemusa, a posvećenog horu *Collegium Musicum* za njihov 40. rođendan. Očekujem, takode, da će publika pozdraviti izvođenja Kurtagovih i Ligetijevih dela u tumačenju istaknutog violončeliste Ištvana Varge i pijaniste Gabora Čaloga, koja u koncertnom izvođenju nije čula. Tu su i Vuk Kulenović sa novim Violinskim koncertom, Aleksandar Obradović

sa neizvedenim trećim Klavirskim koncertom, kao i premijerno izvođenje opere *Mileva* Aleksandre Vrebalov.

● **Imamo velike ansamble, nekoliko solista veoma visoke reputacije, kamerni dragulj Gudača Sv. Đorđa, majstorske radionice, lutkarske muzičke predstave, cirkusku predstavu, operu i značajne godišnjice - onu Franca Lista i onu hora Collegium Musicum - možete li nam kazati nekoliko reči generalno o svem ovom zvučnom i vizuelnom obilju sa kojim ćemo biti suočeni narednih dana?**

- Kad se sve sagleda i ovako „pobroj“ učini mi se da smo previše „šareni“. Nadam se da to ipak nije slučaj i da smo, u stvari, samo raznovrsni. Majstorske radionice su nešto što nasledjujem, podržavam i nastavljam. Ove godine su to izuzetni Jovan Koldunžija i Marijana Mijanović. Mladi muzičari imaće ogromna koristi od saradnje sa ovim izuzetnim umetnicima. Lutkarske predstave su deo koji zovemo Bemus deci. I ovo nastavljam i čuvam iz nekih ranijih godina. Neki pametni i inventivni ljudi setili su se da Bemus izvođenjem izvršnih predstava sa dominantnom muzikom može biti privlačan i najmlađima. Ove godine to će biti *Čarobna frula* Zagrebačkog kazališta lutaka i *Kralj osluškuje* Zvučnog pozorišta za decu iz Ljubljane. Listovu godišnjicu 22. oktobra obeležava cela Evropa. Mi svoj doprinos dajemo izvođenjem

Faust simfonije i *Totentanca*, dela koje beogradska publika zaista retko ima priliku da čuje. Da li je potrebno, uopšte, posebno najavljivati vrlo atraktivan koncert hora *Collegium Musicum*, kojim će biti obeležena 40. godišnjica nastanka ovog sjajnog ansambala koji sve ove godine briljira pod upravom Darinke Matić Marović. *Collegium Musicum* izvešće neka od dela koji su ovaj hor proslavila, a izvešće i nekoliko premijera, od kojih posebno izdvajamo već pomenutu kompoziciju *Senke snova i imora* Milana Mihajlovića.

● **Verovatno već razmišljate o sledećem Bemusu - možete li nam barem uopšteno reći u kom smeru se zaputio već sada?**

- *Opsada Beograda. Siege of Belgrade*. Pod ovim sloganom odvičaje se idući Bemus. Iako je program već u priličnoj meri gotov, ne bih još govorio o detaljima. Sačekajmo da se ovaj Bemus završi i odmah potom pričaćemo o narednom.

PROGRAM 43. BEOGRADSKIH MUŽIČKIH SVEČANOSTI

■ **Otvaranje**
ENSEMBLE ORCHESTRAL DE PARIS (L'ensemble orchestral de Paris) & KAMERNI HOR Accentus - Lorans Eklilbe (dirigent), Mirej Delenš (sopran) i Metju Bruk (bariton);
- Hektor Berlioz (1803-1869) - Religiozna meditacija (Tristia, op. 18 br. 1) za hor i orkestar (1831), na stihove Tomasa Mura (5 minuta) & Kleopatrina smrt - liriska scena za sopran i orkestar, H. 36 (1829) na tekst Pjer-Anža Vjejara (20 minuta);
- Gabrijel Fore (1845-1924) - Rekvijem u d-mollu, op. 48, za sopran, bariton, hor, orkestar i orgulje - 1887-1890, verzija iz 1900. (35 minuta);
- Kompozicije na programu otkrivaju dve veoma različite umetničke ličnosti. Hektor Berlioz i Gabrijel Fore, u svom stvaralaštvu, bave se različitim žanrovima i inspirišu se iz divergentnih izvora - a opet, smrt i spasenje, kao večne teme ljudskog promišljanja, spajaju na neobičan način njihove poetike;

- Rečeno je da moj Rekvijem ne izražava strah od smrti, neki su ga čak nazvali uspavankom... Ja smrt ne vidim kao patnju, već izraz novog života, kao sreću kroz oslobađanje, predavanje višim sferama... (Gabrijel Fore).
- *Sava centar*, 15. oktobra od 20.30 sati
- *Cene ulaznica* 500, 1.500, 2.000 dinara

■ **Etno-program**
MUZIKA SRBA GRANIČARA
- Izbor i komentari - Dimitrije Golemović
- *Dom omladine*, 16. oktobra od 12 sati; *Ulaz slobodan*

■ **Radionica**
SA-UČESNIŠTVO / COMPLICITÉS
- Cirkuska umetnost i osobe sa specijalnim potrebama.
- *Jugoslovensko dramsko pozorište*, 16 oktobra od 14 sati; *Ulaz slobodan*

■ **Koncert**
IŠTVAN VARGA - violončelo & GABOR ČALOG - klavir
- List - Elegija br. 1 za violončelo i klavir;
- Ligeti - Sonata za violončelo solo;
- List - La lugubre gondola, za violončelo i klavir;
- Ligeti - Etide za klavir (izbor);
- List - Elegija br. 2 za violončelo i klavir;
- Kurtag - Znakovi, igre i poruke za klavir solo i violončelo solo (naizmjenično);
- List - Die Zelle in Nonnenwerth za violončelo i klavir;
- Kurtag - Znakovi, igre i poruke za klavir solo i violončelo solo (naizmjenično);
- Kodaj - Adagio za violončelo i klavir;
- Bartok - Prva rapsodija za violončelo i klavir.
- *Kolarčeva zadužbina*, 16. oktobra od 20 sati
- *Cene ulaznica* 300, 500, 700 dinara

■ **Cirkuska predstava**
SA-UČESNIŠTVO / COMPLICITÉS
- DANAS SAM SREĆAN ŠTO SAM ZAJEDNO!, Produkcija l'Espace Catastrophe/Creahim, Brisel;
- Cirkuski skečevi, mali biseri i (ne)namerane omaške za 11 umetnika sa mentalnim hendikepom i sedam profesionalnih umetnika na sceni. Predstava *Sa-učesništvo* poziva gledaoce da prekorače granice između normalnog i nenormalnog, običnog i izvanrednog, između različitosti i ravnodušnosti, sna i realnosti, ali i granice između govora i gesta, scene i publike... Stvorena je za sanjare, nežne ludake i cirkuske Don Kihote, koji su spremni na sve da dosegnu nedostižnu zvezdu.
- *Jugoslovensko dramsko pozorište*, 17. oktobra od 20 sati
- *Cena ulaznica* 300 dinara

Boris Berezovski

Velika reputacija Borisa Berezovskog zasnovana je na činjenici da je reč o jednom od najmoćnijih virtuozna današnjice i pianisti obdarenom jedinstvenim unutrašnjim sluhom koji se odlikuje snažnim senzibilitetom.

Roden u Moskvi, Berezovski je studirao na Konzervatorijumu u rodnom gradu u klasi Eliso Virsaladze i privatno sa Aleksandrom Saccom. Posle njegovog debija u londonskom Vigmoru 1988, *Tajms* ga je opisao kao „umetnika koji izuzetno obećava, kao muzičara zapanjujućeg virtuoza i neverovatne snage“. Dve godine kasnije osvojio je Zlatnu medalju na Međunarodnom takmičenju Čajkovski u Moskvi.

Redovan je gost najprominentnijih ansambala, kao što su *Kraljevski Konserthebau orkestar*, *Filharmonija Roterdama*, *Minhenska filharmonija*, *Frankfurtski radio orkestar*, *Accademia Nazionale di Santa Cecilia* (Rim), *Filharmonija Osla*, *Nacionalni orkestar danskog radija*, *Orchestre National de France*, *Philharmonia Orchestra* (London), *Njujorska filharmonija* i *Filadelfijski orkestar*. Saradivao je sa dirigentima među kojima su Kurt Mazur, Šari Dittua, Volfgang Savališ, Vladimir Aškenazi, Aleksandar Lazarev, Edrju Liton, Mihail Pletnjev, Antonio Papano... U kamernoj muzici stalni partneri su mu Brižit Engerer, Vadim Rjepin, Dmitrij Maktin i Aleksandar Knjazev...

Za izdavačku kuću *Teldec*, Berezovski je snimio dela Šopena, Šumana, Rahmanjinova, Musorgskog, Balakirjeva, Medtnera, Ravela i kompletne Listove *Transcendentalne etide*. Njegovi snimci sonata Rahmanjinova nagrađeni su sa *Preis der Deutschen Schallplattenkritik*, a disk sa Ravelovom muzikom je visoko pozicioniran na prestižnim listama časopisa *Le Monde de la Musique*, *Diapason*, *BBC Music Magazine* i *Independent on Sunday*. Berezovski je i dobitnik nagrade *Muzičkog magazina BBC*...

U sezoni 2010/11, pored brojnih resitala u najprestižnijim dvoranama sveta, Boris Berezovski je nastupao kao solista na evropskoj turneji sa orkestrom *The Santa Cecilia Orchestra* pod dirigentskom palicom Antonija Papano. Januara 2012. očekuje ga debi sa *Berlinskom filharmonijom*.

... I na kraju, posle nekoliko savršeno izvedenih biseva, ostavljeni smo sa mišlju da je Boris Berezovski jedan od najvećih pijanista današnjice (Martin Adams, *Irish Times*, maj 2009).

ISTRAŽIVANJA: Aleksandra Vrebalov, kompozitorica, autorka opere „Mileva“ koja će premijerno biti izvedena na ovogodišnjem Bemusu

Isprepletenost ideja i života

Ako ste zauvek zapamtili dolazak *Kronos kvarteta* na Bemus 2002, sa delom domaće autorke Aleksandre Vrebalov, onda je Bemus pred nama prilika da obnovite svoje davnašnje predivne uspomenne i prepusite se njenoj najnovijoj odvažnosti da se sa ansablom *Srpskog narodnog pozorišta* iz Novog Sada upusti u istraživanje života i ličnosti jedne neverovatne žene, poreklom sa ovog tla, koja možda još uvek do ovog trenutka nije tretirana sa ovako dubokim poštovanjem i umetničkom delikatnošću. Aleksandra Vrebalov podelila je sa nama svoje autorske uvide u ličnost Mileve Marić Ajnštajn, a nakon premijere njene opera *Mileva* u SNP u Novom Sadu i na ovom Bemusu valjalo bi da se svako od nas lati dubljeg razmišljanja o ovoj našoj izuzetnoj sunarodnici.

● **Ponovo ste na Bemusu nakon niza godina, ali svakako opet jednim izuzetnim povodom - nekada Kronos kvartet, sada ansabl SNP iz Novog Sada, Beogradske muzičke svečanosti i vaše najnovije delo, opera „Mileva“ - sećate li se prethodnog Bemusa sa nekim naročitim detaljima uspomena i kako se generalno osećate pred svoje aktuelno autorsko prisustvo 2011. godine?**

- Mog prethodnog učešća na Bemusu sećam se kroz prizmu NATO bombardovanja i hrabre odluke tadašnje selektorke Ivane Stefanović da na Bemus pozove američki *Kronos kvartet*. Iako je moj komad na tom programu bio kratak, osećala sam da sam deo nečeg važnog čak u širem smislu važnijeg od same umetnosti. *Kronos* je nastupao to veče u Sava centru posle Setnje ulicom Kneza Miloša - sećam se dugačke tišine dok smo hodali pored srušenih zgrada u centru Beograda.

Sećam se da je Dejvid Herington, violinista kvarteta, u najavi *Panonije* (mog komada koji su tada svirali) rekao kako su presrećni da su tu muziku doneli njoj kući. Tim gostovanjem *Kronosa* u Beogradu moja muzika počela je da se izvodi u Srbiji. U publici je bio Zoran Đinđić, kao i Zoran Erić, sadašnji selektor Bemusa koji je obeležio moje kompozitorsko sazrevanje. Bio je veliki događaj.

Ovogodišnji Bemus ogroman je događaj za mene - osećam se privilegovano. A i *Mileva* je stigla kući - posle rada Vide Ognjenović na libretu u Kopenhagenu i mog pisanja muzike u Njujorku i na ra-

Upravo sam završila klarinet kvintet „Naš lični Vavilon“ za Dejvida Krakauera i Kronos kvartet: Aleksandra Vrebalov

znim drugim mestima, imam osećaj da se ceo svet kompresovao na tom kvadratu, na pozornici, i taj osećaj kompletnosti je zaista poseban.

● **Vaše delo inspirisano je, dakle, jednom naročito ličnošću, čija je vrednost nekako svih proteklih godina i decenija išla ruku pod ruku sa izvesnom dozom neosvetljenosti do kraja, čak mičsterioznosti - jeste li privatno i umetnički bili već zainteresovani za ličnost Mileve Marić Ajnštajn i pre kontakta sa delom gospođe Vide Ognjenović ili se sve dogodilo ipak zajedno i odjednom?**

- Kad sam u proleće 2008. pričala sa Milivojem Mladenovićem, tadašnjim upravnikom SNP o jubilarnoj sezoni, rekao je da je pozorište zainteresovano za lokalnu temu - tada sam predložila Milevu. Vizija Ajnštajna koji sa Milevom šeta po Novom Sadu i jede sladoled bila mi je inspirativna. Predložila sam Milevu i zato što njena sudbina ima mnogo elemenata koji su po intenzitetu i bogatstvu prevodivi u operu - to je sudbina tragična, sa karakterima većim od života, sa ljubavi ogromnom i nesrećnom, u kojoj je Mileva i heroina i mučenica.

Vida Ognjenović je zbog svoje dugogodišnje inspiracije i pisanja o Milevi Marić Ajnštajn bila najbolji i najlogičniji izbor za libretistu, i na moju veliku radost, složila se da napiše libreto po svojoj drami.

● **Da li je vaš kompozitorski rad bio, da još detaljnije pojasnimo, baziran isključivo na komadu**

ili ste sproveli i lično istraživanje Milevine ličnosti i zabeleženih podataka iz njenog života?

- Moj proces rada podrazumeva upoznavanje sa istorijskim činjenicama i sa što više konkretnih detalja koji kasnije najčešće asocijativno određuju i kreativni proces i samo delo. U *Milevi* postoje odstupanja od istorijskih činjenica, kao na primer na kraju prvog čina gde po libretu Albert i Mileva čekaju Novu godinu zajedno. Istorijski, Albert je novi vek dočekao sa roditeljima, a ne sa Milevom. Zato sam poslednju scenu muzički rešila kao valcer u kome ipak nema prave sreće; taj kraj prvog čina muzički se više oslanja na istorijsku činjenicu nego na tekst libreta, jer su u tom simboličkom trenutku ulaska u novi vek Albert i Mileva već bili razdvojeni.

Najlepši deo istraživanja bio je vezan za susret sa unukom Helene, Milevine drugarice - prof. dr Milanom Popovićem, čija me je knjiga *Jedno prijateljstvo* sa psihološkom analizom promene Milevinog karaktera posle udaje, opredelila da Milevin lik podelim u dve operseke uloge.

● **Čime ste najviše bili fascinirani u vezi Mileve Marić Ajnštajn, da li bi ona bila bitno drugačija da je izostao njen brak sa čuvenim Albertom Ajnštajnom ili bi i u tom slučaju važila za neizmerno važnu ličnost poreklom sa ovog tla?**

- Milevin status kod nas je vrlo kontroverzan - ili je potpuno nepriznata i ignorisana jer je bila klasič-

U mom najličnijem odnosu prema Milevi prevladavaju teme ženske - šta znači biti jedino žensko u klasi studenata, šta znači imati visoke aspiracije i briljantan um i onda se odredi svih snova i posvetiti se porodici koja se raspada. Inspirativno mi je bilo i to što je sa samo dvadesetak godina bila u žiži progresivnih ideja, intelektualnih debata, izuma, i što je odabrala najvećeg genija XX veka, kao i on nju

ni *the other* - iselila se iz zemlje, imala vanbračno dete, bila udata u drugu veru, imala mentalno oboje sestru i dete, bila je razvedena. Sve su to bili tabui, i sve to još na početku XX veka. S druge strane, bila je mitologizovana. Ajnštajn možda nikad ne bi napisao *Teoriju relativnosti* da nije Mileve, ali i takav naš stav Milevu Marić na neki način obezbeđuje, jer šalje poruku da ako nije ona zaslužna za *Teoriju*, onda nam nije ni važna ni zanimljiva.

U mom najličnijem odnosu prema njoj, prevladavaju teme ženske - šta znači biti jedino žensko u klasi studenata, šta znači imati visoke aspiracije i briljantan um i onda se (kao žrtva vremena i kulture) odredi svih snova i posvetiti se porodici, i to porodici koja se raspada na toliko mnogo načina; zatim inspirativno mi je bilo i to što je sa samo dvadesetak godina bila u žiži progresivnih ideja, intelektualnih debata, izuma, i što je znala da odabere najvećeg genija XX veka, kao i on nju; što je živela slobodno, što nikad posle razvoda nije govorila protiv Ajnštajna. U negativnom smislu, fascinirala me je njena hermetičnost, i to što nikad posle razvoda nije imala želju da se bavi naučnim radom; zanimljivo je i da nije htela da se vrati u Srbiju da živi - gajila je kaktuse i brinula se o šizofreničnom mladem detetu posle Albertovog iseljenja u Ameriku gde mu se posle pridružio i stariji sin.

● **Da li ste od početka imali na umu određene soliste sa izvesnim, ne možda striktno samo uobičajenim pevačkim kvalitetima, koliko ste bili dakle u prilici da lično birate i prethodno detaljno budete obavesteni o ansambli i pojedinim tumačima uloga, ili je sve išlo spontano i bez previše podešavanja?**

- Sve je išlo baš kako kažete - bez previše podešavanja jer smo želeli da se maksimalno usredsredimo na novosadske pevačke snage. Poslala sam raspon glasa za svaku ulogu i kratak opis karaktera, i od toga smo krenuli. Sastavljena je pedala koja se pokazala kao idealna i po pevačkim i po glumačkim afinitetima. Nema ničeg uzbudljivijeg nego kad vam pevač kaže da se oseća kao da je karakter/uloga napisana baš za nju/njega.

● **U ansamblu se pojavljuju i neki karakteristični instrumenti koji daju lokalnu boju, ali i glas Alberta Ajnštajna lično?**

→ Strana VI

Ensemble orchestral de Paris

OSNOVAN 1978, ansabl je sa svoja 43 muzičara za kratko vreme postao vodeći kamerni orkestar u Francuskoj. Stekao je reputaciju unikatne pojave u pariskom kulturnom pejzažu rafiniranim izborom repertoara, edukativnim programima i osvajanjem novih koncertnih prostora.

Orkestar su vodili Zan-Pjer Valez, Armen Žordan, Zan-Zak Kantorou i Džon Nelson (počasni muzički direktor), da bi se 2009. pridružili i drugi umetnici - Džozef Svensen (glavni gostujući dirigent), kamerni hor *Accentus* pod upravom Lorans Ekilbe, solo-violinistkinja Debora Nemanu i kompozitori Džejms Mekmilan i Tijeri Eskes.

Ansabl nastupa sa vodećim umeticima - Hajnrih Šif, Luj Langre, Maksim Vengerov, Fabio Bjondi, Daglas Bojd, Brižit Engerer, Patricija Kopačinska, sestre Labek, Pol Luis, Emanijel Paji, ser Rodžer Norington, Štiven Kovačević, Vadim Rjepin, Zan-iv Tibode i mnogi drugi.

Pored redovnih koncerata u Parizu ansabl često nastupa na turnejama (Japan, Evropa, Južna Amerika) i nastupa na svim vodećim festivalima. Samo u poslednjih 10 godina *Ensemble orchestral de Paris* je ostvario 20 trajnih snimaka koji svedoče o raznolikosti repertoara - vokalna muzika, oratorijumi, programi kamernog orkestra, savremena muzika... Orkestar nosi izraziti pečat angažovanosti - zalaže se za edukaciju, ravnopravnost, solidarnost, razvoj civilnog društva. U okviru svog programa *Paris Play-Direct Academy* članovi ansambala rade sa studentima muzike. Međunarodne projekte ansambala podržavaju grad Pariz, *Ministarstvo kulture* Francuske i korporativni sponzori koji deluju pod okriljem *Asocijacije Crescendo*. Više informacija na www.ensemble-orchestral-paris.com.

Kamerni hor Accentus

JEDAN od najslavnijih ansambala za savremenu muziku, kamerni hor *Accentus* ove godine obeležava dve decenije. Hor, čije je osnivač, dirigent i umetnički direktor Lorans Ekilbe, posvećen je izvođenju kapitalnih *a cappella* kompozicija i savremenih dela. Časopis *Magazine* nedavno je svrstao *Accentus* među 10 najboljih horova na svetu. Danas hor čine 32 profesionalna pevača najvišeg umetničkog ranga.

Kritika visoko ocenjuje nastupe ansambala, a posebno izuzetne trajne snimke koji su pobrali brojne nagrade. CD *Transcriptions*, produt u više od 130.000 primeraka, nominovan je 2004. za *Gremi* nagradu, a 2008. je osvojio priznanje *Disque d'or*. CD izdanje *Senberg* (sa *Ensemble Intercontemporain*, 2005) dobitnik je nagrade *Midem Classique* za 2006, a snimak Hajdnovih *Sedam poslednjih Hristovih reči na krstu* (sa *Academie fur Alte Musik*, Berlin, 2006) smatra se etalonom za interpretaciju ovog dela... Novembra 2011. *Accentus* izdaje CD sa *Ensemble orchestral de Paris* - Mendelson, Hrist (oratorijum) i horске kantate. Posvećen inovativnim i modernim scenskim nastupima, *Accentus* je prvi ansabl koji je koristio elektronski *e-tuner* sistem. Više informacija na www.accentus.fr.

Mirej Delens

ROĐENA u Alzasu, Mirej Delens je započela svoj muzički život svirajući klavir. Pošto je diplomirala muzikologiju, započela je karijeru kao lirski sopran u *Opera du Rhin* tumačeći rolou u operi *Boris Godunov*.

Od 1998. redovno učestvuje na Festivalu u Eks-an-Provansu gde je pevala u *Krunisanju Papeje* (produkcija Klaus Mihaela Grubera), *Don Đovaniju* (Piter Bruk), *U Okretu zavrtanja* (Luk Bondi), *Trojaviti* (Peter Musbah) i *Rajnskom zlatu* pod dirigentskom palicom Sajmona Retta... U narednom periodu Mirej Delens očekuju uloge Higijenje u *Amsterdamu*, Elvire (*Don Đovanij*) u Bordou, Valentine (*Hugenoti*) u Briselu, premijera *Jenufe* u Avinjonu i *Alčeste* u Kopenhagenu. Više informacija na www.mireilledelens.com.

Metju Bruk

METJU Bruk nastupa kao solista u čitavoj Evropi, u Australiji, Južnoj Africi i na Dalekom istoku. Nastupao je na festivalima u Edinburgu, Čeltenhamu, Utrehtu, BBC Proms, u Ambrozeju, Insbruku... Među operiskim rolama koje je tumačio su Polifem, Ismeron, Enej, Evgenije Onjegin, Noje, Figaro, Papageno, Leporelo, Melchior, Mladi Sem u britanskoj premijeri Bernštajnovog opere *A Quite Place*, Vikar (Albert Hering)... Pevao je i u operama *Jenufa*, *Karmen*, *Suđenje s porotom*... Bio je solista na turneji sa *English Baroque Soloists* i Gardinerom interpretirajući uloge Don Alfonsa i Bartola u Kraljevskoj operi, Kovenrt Gardenu, Sali Pleyel u Parizu, Teatru Real u Madridu, i Teatru Đuzepe Verdi u Pizi...

Naredna sezona Metju Bruka je već popunjena. Očekuju ga operseke premijere sa *Il Compiesso Barocco* i Alanom Kertisonom, *Krunisanje Papeje* sa ansablom *Maggia Musicale Fiorentino*, *Carobni strelec* u pariskoj *Operei Comique*, *Hristovo detinjstvo* i CD Mendelsonove muzike pod nazivom *Hrist i horske kantate*. Više informacija na www.laurenceequilbey.com.

Lorans Ekilbe

FRANCUSKA dirigentkinja Lorans Ekilbe poznata je kao osnivač, umetnički direktor i šef-dirigent proslavljenog kamernog hora *Accentus*. Raznolikih interesovanja, poznata je po zahtevnim visokim umetničkim standardima i tražena kao tumač *a cappella*, simfonijskog i oratorijumskog repertoara, ali i operiskih ostvarenja. Zbog toga je poslednjih 15 godina stekla poštovanje kako medija, tako i kolega...

Od sezone 2009/10. Lorans Ekilbe i *Accentus* imaju trajnu saradnju sa *Ensemble orchestral de Paris* i zajednički realizuju brojne projekte, među kojima se ističu Berliozovo horsko delo *Hristovo detinjstvo* i CD Mendelsonove muzike pod nazivom *Hrist i horske kantate*. Više informacija na www.laurenceequilbey.com.

PROGRAM 43. BEOGRADSKIH MUŽIČKIH SVEČANOSTI

■ **Koncert**
MIŠA MAJSKI - violončelo i **LILI MAJSKI - klavir**
- Betoven - Sedam varijacija na Mocartovu „Čarobnu frulu“;
- Brams - Sonata br. 1 u e molu, op. 38;
- Granados - Intermezzo (Goyescas);
- Granados - Andaluzia, španska igra op. 37/5;
- Sarasate - Playera;
- Albeniz - Tango;
- Kasado - Requiebro;
- De Falja - Španska narodna svita;
- Kolarčeva zadužbina, 18. oktobra od 20 sati
- Cena ulaznica 1.000, 1.800, 2.500 dinara

■ **Koncert**
KREATIVNA MAJSTORSKA RADIONICA JOVANA KOLUNDŽIJE
- Festivalski orkestar sastavljen od najboljih mladih gudača Srbije - Mladen Tarbuk (dirigent), Jovan Kolundžija (violinista), Nada Kolundžija (klavir) i Lana Trotošek (violinista);
- Vivaldi - Koncert za dve violine, gudače i kontinuo, a-moll, op. 3 br. 8, RV 522;
- J. S. Bah - Koncert za dve violine, gudače i kontinuo, D-moll, BWV 1043;
- Dvoržak - Nokturno za gudače, H-dur, Op. 40 (B47);
- Glas - Tirol, koncert za klavir i gudače (srpska premijera).
- Kolarčeva zadužbina, 19. oktobra od 20 sati
- Cena ulaznica 500, 700, 900 dinara

■ **Majstorski kursevi**
KREATIVNA MAJSTORSKA RADIONICA MARIJANE MIJANOVIĆ
- Umetnost pevanja muzike baroka; Velika umetnica, kontraalt Marijana Mijanović, osvojila je sve svetske scene. Saradivala je sa najvećim majstorima barokne interpretacije našeg vremena (sa Vilijamom Kristijem, Emanuelom Hajmom, Fabiom Bjondijem, Markom Minkovskim, Filipom Herevegeom, Reneom Žakobom, Zan-Kristofom Spinozijem...) i ansablama kao što su Les Arts Florissants, Europa Galante, Les Talents Liriques, Venice Baroque Orchestra, Le Concert D'Astrée, Les musiciens du Louvre...
- Sala Muzičke škole „Stanković“, od 16. do 19. oktobra

MARIJANA MIJANOVIĆ

■ **Koncert**
KREATIVNA MAJSTORSKA RADIONICA MARIJANE MIJANOVIĆ
- Zdenka Ostadalova (čembalo); Stručni saradnik Ane-ta Ilić;
- Monteverdi, Hendl, Vivaldi.
- *Atrijum Narodnog muzija*, 19. oktobra od 22 sati
- Cena ulaznica 600 dinara (na blagajni Kolarčeve zadužbine)

ČAROBNA FRULA

■ **Koncert**
CAMERATA SERBICA
- Aleksandar Marković (dirigent), Srdan Grujić (violinista), Maja Rajković (klavir);
- Balakirjev - Islamej;
- Vuk Kulenović - Koncert za violinu i gudački orkestar (premijera);
- Aleksandar Obradović - Koncert za klavir br. 3 Pro libertate (premijera);
- Borodin - Simfonija br. 2.
- Kolarčeva zadužbina, 20. oktobra od 20 sati
- Cena ulaznica 500, 700, 900 dinara

libreta Emanuela Šikanadera napisala Ana Tonković Dolencić.
- Pozorište Boško Buha, 21. oktobra od 20 sati
- Cena ulaznica 400 dinara

■ **Pozorišna predstava**
KRALJ PRISLUŠKUJE
- Lutkarska predstava po motivima priče Itala Kalvina; Zvočno gledalište za otroke (Ljubljana); koncept, režija i muzika Peter Kus; tekst Nebojša Pop Tasić, Peter Kus; dramaturg Nebojša Pop Tasić; lutke i scenografija Gregor Lorenci; originalni instrumenti Peter Kus, Jurij Kus, Darko Korošec; dizajn svetla Borut Bučinel; animatori lutaka i muzičari Miha Arh, Gregor Cvetko, Peter Kus;
- U kratkoj priči *Kralj prisluškuje* Italo Kalvino opisuje kralja koji u paranoičnom i neprestanom strahu od gubitka vlasti, danonočno sedi na prestolu, čuvajući ga. Jedini kontakt sa životom na dvoru su zvuci koji se sli-

vaju u njegove odaje: koraci slugu, šapati i govorkanja, jutarnje fanfare prilikom podizanja zastave, svečanosti, gradska buka na drugoj strani, meteži, topot konja... On ne vidi odakle zvuci dolaze, ali je opsednut njihovim značenjem i sudbinom koju mu donose. Suludo ispitivanje tih mnogobrojnih zvukova prestaje u trenutku kada ga jedan od njih potpuno očara. Kroz prozor vetar nosi glas žene koja peva, glas čiste lepote, jedinstven i nepovoljiv. Za kralja je to glas slobode.
- Jugoslovensko dramsko pozorište (Teatar Bojan Stupica), 22. oktobra od 11 sati
- Cena ulaznica 400 dinara

Vrebalov: Isprepletenost ideja i života

Nastavak sa strane V

- Želela sam da Milevin vojvodanski milje bude muzički definisan kako bismo mogli da je pratimo kroz njeno (Milevino) muzičko poistovećivanje ili odstupanje od tog bazičnog konteksta. Opera počinje scenom u vojvodanskom ataru kojim ranom zorum prolaze tamburaši prateći anonimnog gospodina iz kafeana. Ta tamburaška pesma se do kraja opere pojavljuje u mnogo različitih oblika: kao zvuk muzičkih kutija, kao sećanje na rodni kraj Mileve i njenih drugarica dok su na studijama u Cirihu, kao i na samom kraju opere potpuno melodijski i ritmički apstrahovana.

Što se Ajnštajnovog glasa tiče, to je samo jedan od elektronskih materijala u operi. Svi konkretni zvuci koji se pojavljuju kao elektronski, unapred snimljeni elementi, imaju za funkciju da nas svojim simboličkim značenjem, više nego konkretnim, dovedu u emotivno stanje koje za svakog od nas ta simbolika evocira. Kucanje satova, kapanje vode, prolasci vozova - svi ti zvuci predstavljaju kontinuitete, ritmizirane, koji ponekad ukazuju na red, ponekad na raspad - ali uvek na prolazak vremena, na konačnost.

• Ovo je delo posvećeno 150. godišnjici SNP, ali pretpostavljamo da su i tema dela i sama Mileva Marić Ajnštajn nosioci univerzalnog značenja - da li planirate i neku postavku u Americi ili negde drugde, nakon ove novosadsko-bemusovske?

- To bih naravno volela i nadam se da će baš ova, prva produkcija *Mileve* u režiji Ozrena Prohija naći svoje mesto i na drugim scenama jer svojom vizuelnom čistotom i duboko osmišljenim tretmanom simbola i arhetipova u funkciji stvaranja, a ne pevanja ili glumljenja emocije, postavila aktuelna, univerzalna pitanja izmeštajući nas iz lokalnog i istorijskog.

• Da li ste uporedo sa „Milevom“ radili na još nekom delu srodnog sadržaja ili naprotiv baš posvećujući, budući da ovako ogroman rad verovatno pobuđuje i mnoštvo novih ideja?

- Upravo sam završila „Klarinet kvintet“ *Naš lični Vavilon/Babylon, Our Own* za Dejvida Krakauera i *Kronos kvartet*. Uticaj rada na *Milevi* bio je ogroman u formalnom uobličavanju *Vavilona* u smislu da je ovaj kamerni komad poprimio nešto od širine dramatskog luka koji je neophodan za tretman toka vremena u operi. Pošto sam u periodu od aprila do juna radila istovremeno na *Milevi* i *Vavilonu*, želela sam da se ta isprepletenost ideja i života čuje i u muzici. Tako u *Vavilonu* koristim glasove Milevine sestre *Zorke*, a u operi, poslednje Milevine reči prati gudački kvartet sa klarinetom. U nekom smislu, bez obzira na različite forme i muzičkih sredstava, ova dela su inspirisana pitanjem prolaznosti i suštinskog potrebi čoveka da nekome ili nečemu pripada da bi mu život imao smisao. ■

BUGIRANJE: Vuk Kulenović, kompozitor, autor Koncerta za violinu i gudački orkestar koji će premijerno biti izveden na ovogodišnjem Bemusu

Cela sala kao jedna osoba

Za jednu izvesnu generaciju muzičara i muzičkih afionadosa, stasalih na samom početku devedesetih, ondašnja premijera Koncerta za klavir i orkestar *Boogie* Vuka Kulenovića i dan-danas ima značenje specijalnog događaja po kojem se Bemus otada prepoznaje. Svi mi koji smo bili privilegovani da prisustvujemo u Velikoj dvorani Kolarčeve zadužbine ovom nenadmašnom događaju, osećali smo konsternaciju i oduševljenje u isti mah. Kao u nekim elektrificiranim sedištima Kolarca, odvijala se pred publikom jedna zvučna predstava koja je bila veća od svega što je pretilo naokolo - čist trijumf imaginacije i kreacije na čijem smo se gorivu možda jednim delom i dokopali dvehiljaditih. A Vuk Kulenović je ponovo zaista ovde.

• Neizmerno se radujemo što ćemo 2011. prisustvovati još jednoj vašoj velikoj premijeri na Bemusu - verovatno da poklonici Beogradskih muzičkih svečanosti pre svega pamte neizrecivi „Boogie“ sa Aleksandrom Šandorovom kao solistom i maestrom Kristijanom Mandeloom ispred tadašnjeg ansambla Beogradske filharmonije, kao jedan od vrhunaca ovog festivala u poslednjih par decenija, pa je ovo možda i prilika da se i sami vratite dvadesetak godina unazad u prošlost i ispričate nam vaš deo uspomena na ovaj izuzetan događaj?

- Čega se sećam? Ne znam ni sam, mnogih stvari, fantastične reakcije publike, ne samo za vreme, odnosno posle izvođenja kompozicije, nego upravo danima kasnije. Ljudi su mi govorili da sve to pamtite i dan-danas, iako je proteklo toliko vremena, neki su mi čak rekli da su odlučili da počnu da se bave muzikom nakon što su čuli *Boogie*. I zato je to jedan trenutak koji se pamti celog života. Pa i meni nekako sada izgleda kao da je bilo juče, iako je stvarno prošlo 20 godina! Ja sam takvu reakciju možda doživio samo još neku godinu pre, u Bostonu, posle izvođenja *Električne simfonije*. Ne možete zaboraviti trenutak u kome cela sala skoči na noge u istoj sekundi kada se vaša *Sinfonija* završila. To su momenti kada muzika deluje gotovo fiziološki, tako da kompletno cela sala deluje kao jedna osoba. Eto, ta dva koncerta ću verovatno pamtiti. Nisu neki drugi koncerti, naravno, manje važni - nekad samog sebe ubeđujem da mi to čak nije ni značajno kako drugi reaguju, međutim - važno je, a posebno je drago kada je to tako emotivno, da 1.000 ili

Ovaj Koncerta za violinu i gudački orkestar ima dva stava i postoji pauza između njih, međutim on nema karakteristične elemente nekog stavačnog koncerta, jednostavno sam na tom mestu osetio neki trenutak za pauzu. On, praktično, kao i manje-više sve moje kompozicije, ima taj monistički tok i karakter, odnosno, komad je zasnovan na svega nekoliko motvskih floskula

2.000 ljudi reaguje kao jedan! To je zaista nešto, čovek se oseća sigurno jako sretan kad se to dogodi.

• Možete li u nekoliko reči da nam opišete okolnosti nastanka ovog dela?

- To je bilo vreme pre 20 godina kada je rat na neki način već počeo, kao što svi znamo, taj užas u kome smo živeli, toga se svi sećaju, ne treba ga opisivati, a možda je bolje i ne sećati ga se isto tako. Što se mene lično tiče, ja sam imao tu ideju za koncert, da iskoristim u njemu neke elemente popularne muzike, bugija, i to posebno za klavir. I tu postoje dve slike Pita Mondrijana, jednu je nazvao *Bugi*, a drugu *Ratni Bugi*, sada ispada da sam kao inspirisan Mondrijanom (smeh). Tako da sam ja oba naslova iskoristio u jednom i taj trenutak kada je rat počinjao ovde kod nas, povezan je sa vremenom kad je moj *Boogie* nastao, kao i sa nekim mojim raspoloženjem. Ne znam da li sam ga baš ja ili možda neko drugi tada opisao kao „paklenu, demonsku igru“, ali to može uostalom da se nađe i u mnogim mojim drugim kompozicijama kao neka vrsta karaktera. Naziv je dakle imao dvostruko značenje i pozajmljen je iz Mondrijana, iako nema nikakve veze sa njim, a najmanje da mi to čak nije ni značajno kako drugi reaguju, međutim - važno je, a posebno je drago kada je to tako emotivno, da 1.000 ili

• Aleksandar Šandorov je tada takođe solista u veoma specijalnom, superiornom

trenutku svoje karijere, pijanista osobenog senzibiliteta, kakvog nije bilo još do tada kod nas - jeste li njega od prve imali na umu?

- Njega sam zaista imao na umu kad sam počeo da pišem, na neki način kao da sam i napisao koncert za njega i mislim da sam mu čak i svirao delove dok su nastajali. Zato što je on posedovao taj moćan zvuk i specifičnu tehniku, taj ton koji može da izdrži da svira sa celim orkestrom, da ne kažem „protiv“ celog orkestra, da svakako da sam baš njega imao na umu! I nisam ništa pogrešio jer sam dobio baš ono što sam i tražio.

• Na ovogodišnjem Bemusu, pak, slušačemo vaš Koncert za violinu i gudački orkestar sa Srđanom Grujićem kao solistom uz ansambl Camerata Serbia pod upravom Aleksandra Markovića u premijernom izvođenju i uz vaše prisustvo. Kako biste opisali ovaj novi Violinski koncert? Jeste li i ovog solistu takođe od početka želeli?

- Želeo sam Srđana Grujića, on je svirao moj *Lidijiski pejzaž* i tu je reč ne samo o jednom prijateljstvu, nego i o svojevrsnoj sentimentalnoj vezi sa prošlošću. On je taj *Pejzaž* sa velikom ljubavlju svirao, zaista izvanredno i siguran sam, a već sam ga čuo tokom leta, da će i ovaj koncert tako svirati. • Možete li nam reći nešto pobliže o ovom delu za beogradske slušače?

- Ovaj koncert ima dva stava i postoji pauza između njih, međutim on nema karakteristične elemente nekog stavačnog koncerta, jednostavno sam na tom mestu osetio neki trenutak za pauzu. On, praktično, kao i manje-više sve moje kompozicije, ima taj monistički tok i karakter, odnosno, komad je zasnovan na svega nekoliko motvskih floskula. Iako ovaj Violinski koncert sadrži mnogo kontrasta, on je u neku ruku istovremeno sastavljen i iz vrlo malo zaista „različitog“ materijala, mada ima posebne odseke. Mogli bismo da kažemo isto tako da, kao i neki drugi moji koncerti, on ima formu *concerti grossa*, ali ne u baroknom smislu, nego više na način da ja ne koristim orkestar ovde u nekoj vrsti dijaloga sa solistom, kako to mnogi klasični ili romantičarski koncerti čine. Ovde prosto utapam violinu-solistu u orkestar, on na primer svira unisono sa prvim violinama i vodi ih iz jedne situacije u drugu, tako da odve nema u onom klasičnom kontekstu uloge soliste i orkestra. Iz tog razloga sam se i ograničio na manji gudački sastav i to čak i manji od uobičajenog velikog simfonijskog gudačkog korpusa. Koncert je podeljen na veliki broj deonica, ima veoma mnogo razuđenih kanonskih situacija, ne samo u nekom kolorističkom, nego i u smislu linije i figura, koje se pojavljuju i kod soliste, a koje on vrlo često uvodi u orkestar - tako da se oni onda razgranavaju u nekom recimo kontrapunktskom kontekstu. Možda bi u nekom Koncertu i to moglo da se nazove nekim baroknim postupkom, zbog te polifonije, ali mislim da kada se čuje zvuk - to nema nikakve veze sa barokom!

• Kako protiču vaši profesorski i stvaralački dani na Berklee College of Music u Bostonu, ustanovi znamenitoj po svom mestu u vrhunskom pružanju obrazovanja u oblasti savremene muzike?

- Predajem, dakle, kompoziciju na *Berkliju*, imam svoju kompozitorsku klasu, a sama škola nudi mnogo mogućnosti zaista, meni se stvarno sviđa što poseduje tu otvorenost prema različitim žanrovima. Imao sam, moram reći, mnogo uspešnih studenata, oko 50 ukupno za ovih 15 godina koliko predajem u Bostonu. Mnogi od njih završili su najviše stepenje školovanja i sami predaju na nekim fakultetima po Americi, a usput su i veoma uspešni kompozitori. A evo, da li je to bilo preprošle godine mislim, jedan moj student, Roberto Toskano, pobedio je sa svojom kompozicijom na velikom muzičkom takmičenju *Takemitsu* u Tokiju i osim novčane prve nagrade, *Tokijska filharmonija* opisali ovaj novi Violinski koncert? Jeste li i ovog solistu takođe od početka želeli?

- Želeo sam Srđana Grujića, on je svirao moj *Lidijiski pejzaž* i tu je reč ne samo o jednom prijateljstvu, nego i o svojevrsnoj sentimentalnoj vezi sa prošlošću. On je taj *Pejzaž* sa velikom ljubavlju svirao, zaista izvanredno i siguran sam, a već sam ga čuo tokom leta, da će i ovaj koncert tako svirati. • Možete li nam reći nešto pobliže o ovom delu za beogradske slušače?

SVETLO/TAMA: Milan Mihajlović, kompozitor, autor ovogodišnje porudžbine Bemusa, dela „Senke snova i mora“

Bemus je oduvek bio događaj za ovaj grad

U festivalskoj vrevi aktuelnog izdanja Beogradskih muzičkih svečanosti, koncert Akademskog ženskog kamernog hora *Collegium Musicum* na Kolarcu, kojim ovaj ansambl utapam violinu-solistu u orkestar, on na primer svira unisono sa prvim violinama i vodi ih iz jedne situacije u drugu, tako da odve nema u onom klasičnom kontekstu uloge soliste i orkestra. Iz tog razloga sam se i ograničio na manji gudački sastav i to čak i manji od uobičajenog velikog simfonijskog gudačkog korpusa. Koncert je podeljen na veliki broj deonica, ima veoma mnogo razuđenih kanonskih situacija, ne samo u nekom kolorističkom, nego i u smislu linije i figura, koje se pojavljuju i kod soliste, a koje on vrlo često uvodi u orkestar - tako da se oni onda razgranavaju u nekom recimo kontrapunktskom kontekstu. Možda bi u nekom Koncertu i to moglo da se nazove nekim baroknim postupkom, zbog te polifonije, ali mislim da kada se čuje zvuk - to nema nikakve veze sa barokom!

• Kako protiču vaši profesorski i stvaralački dani na Berklee College of Music u Bostonu, ustanovi znamenitoj po svom mestu u vrhunskom pružanju obrazovanja u oblasti savremene muzike?

- Predajem, dakle, kompoziciju na *Berkliju*, imam svoju kompozitorsku klasu, a sama škola nudi mnogo mogućnosti zaista, meni se stvarno sviđa što poseduje tu otvorenost prema različitim žanrovima. Imao sam, moram reći, mnogo uspešnih studenata, oko 50 ukupno za ovih 15 godina koliko predajem u Bostonu. Mnogi od njih završili su najviše stepenje školovanja i sami predaju na nekim fakultetima po Americi, a usput su i veoma uspešni kompozitori. A evo, da li je to bilo preprošle godine mislim, jedan moj student, Roberto Toskano, pobedio je sa svojom kompozicijom na velikom muzičkom takmičenju *Takemitsu* u Tokiju i osim novčane prve nagrade, *Tokijska filharmonija* opisali ovaj novi Violinski koncert? Jeste li i ovog solistu takođe od početka želeli?

- Želeo sam Srđana Grujića, on je svirao moj *Lidijiski pejzaž* i tu je reč ne samo o jednom prijateljstvu, nego i o svojevrsnoj sentimentalnoj vezi sa prošlošću. On je taj *Pejzaž* sa velikom ljubavlju svirao, zaista izvanredno i siguran sam, a već sam ga čuo tokom leta, da će i ovaj koncert tako svirati. • Možete li nam reći nešto pobliže o ovom delu za beogradske slušače?

rim razmišljajući o ličnom iskustvu značenja junogovskog pojma senke, kao druge strane svakog dobra i svakog zla. I kao i uvek kada stvaram ili počinjem da stvaram, mnogo sam razgovarao sa svojom suprugom Marijom Kovač koja je na kraju, kao muzički pisac koji duboko oseća muziku i reč, ali i moj senzibilitet, pronašla prekrasne stihove mlade Kristine koji su me poneli. Zajedno smo odabrali tri pesme prepune melanholije, uzdržane strasti, filozofske zapitanosti, ali i neobičnih dramskih obrta, a Marija je kompoziciji darovala ovaj neobičan i poetičan naslov.

• Između svih drugih mogućnosti, opredelili ste se dakle baš za stihove mlade pesnikinje Kristine Janjetović - koliko dugo poznajete njenu poeziju i da li ste možda imali prilike da sa njom razgovarate o izabranim pesmama u ovom slučaju?

“ Za mene kao kompozitora upravo je Bemus predstavljao podsticaj za stvaranje i svojevrsnu meru sazrevanja kroz godine mnogih porudžbina i divnih izvođenja. Moj prvi veliki profesionalni uspeh bio je 1972, kada sam dobio nagradu Bemusa za *Preludijum, ariju i finale*. Kompoziciju je tada izveo Oskar Danon sa *Beogradskom filharmonijom*, a zahvaljujući tom izvođenju, partituru je štampala poznata lajpcička izdavačka kuća *Peters*. Od tada je većina mojih kompozicija izvođena na Bemusu, a neke od njih, poput simfonijskog *Memento* kojim je festival otvoren 1993, doživele su značajan uspeh kroz nagrade i brojne interpretacije kod nas i u svetu. Bemus ima i posebnu publiku pred kojom sam uvek uzbuđen i počastvovan.

• Naslov dela melanholičan je i prekrasan u isti mah - kako je od njega došlo i šta je bila ključna inspiracija za nastajanje ove kompozicije?

- Dugo sam tragao za stihovima koji nose atmsferu prigušene, latentne dramatičnosti u diskretno igri svetla i tame, kakvu sam želeo da ostva-

• Pesme „Kažes“, „More“ i „Sanjam“ nose jednu specijalnu emociju, koju je svako opisati u malo reči - kako ste vi doživeli svaku ponaosob i je li bilo teško prevesti ove stihove u sopstveno muzičko delo i nameniti ih horskom izvođenju?

- Kompozicija predstavlja poemu jedinstvene celine, čija su tri stava tematski i formalno povezana. Prvi stav (*Kažes*) razvija se u atmosferi skrivene napetosti i apsurdna koji izvire iz reči „smrt nam od Boga dar“. Odabrao sam ove stihove koji izvire iz velike filozofske dubine, tragajući za smislom i utehom zbog pogibije dvadesetogodišnjeg dečaka Janija, sina moje sestričine. Otud motivi nevine jednostavnosti rastrzani odjecima ekstatičnog Malerovog *Adagietta*.

Drugi stav (*More*) je tamno osenčena, nostalgična slika tajne koja vibrira zvcima tišine, mora i zvona, uzdižući se nad zidinama drevnog grada. Posvetio sam ovaj stav našoj Dari, ženi „iz Kotora“, čija je životna energija inspiracija i dar za našu muziku i muzičare. Treći stav (*Sanjam*) - komentar nije potreban kada se pročita pesma - posvećujem kraju XX veka koji je završen kao košmarni san čija senka još uvek traje. • Kad smo već kod hora, vaša kompozicija „Senke snova i mora“ posvećena je 40. godišnjici postojanja ansambla Collegium Musicum i naravno izuzetnoj ličnosti njegovog dirigenta, Darinke Matić Marović - kakva je i koliko duga vaša saradnja sa ovim horom i koja su sve vaša dela do sada izvodili?

- Darinku Matić Marović poznajem odavno. Još 1984. je izvela ciklus pesama *Šta sanjam* za soliste i ženski hor na stihove Ive Andrića, a kasnije i *More* za mešoviti hor, kao i *Silenzio* za ženski hor i kamerni orkestar. Ponosan sam na njeno prijateljstvo i zahvalan na divnim interpretacijama mojih kompozicija. • Najzad, šta nam možete reći kao posetilac Bemusa, koji koncerti privlače najviše vašeg interesovanja i radoznalosti ove godine?

- Mnogi koncerti na ovogodišnjem Bemusu su interesantni, a posebno želim da čujem nova dela Vuka Kulenovića i Aleksandra Vrebalov, kao i kompozicije mladih evropskih autora u interpretaciji Lidije Bizjak. Privlače me, naravno, i koncerti Miše Majskog i Borisa Berezovskog. ■

PROGRAM 43. BEOGRADSKIH MUZIČKIH SVEČANOSTI

ROBERT MEKDAFI

■ **200 godina od rođenja Franca Lista**
FRANC LIST (22. oktobra 1811 - 22. oktobra 2011)
- Simfonijski orkestar i muški hor RTS - Bojan Sudić (dirigent), Dejan Lazić (klavir), Peter Balco (tenor);
- List - Totentanz
- List - Faust simfonija
- *Kolarčeva zadužbina*, 22. oktobra od 20 sati
- *Cene ulaznica 500, 700, 900 dinara*

- Beogradske premijere - Zoao Godio (Arson); Božidar Obradinović (Poštar Cheval samostalno pobeđuje vreme); Tomas Smetrins (On the Nature of Program Music); Nana Forte (A broken car); Vit Zuhar (Knots for piano); List (Sonata ha mol).
- *Dom omladine*, 23. oktobra od 12 sati; *Ulaz slobodan*

■ **Kompozitorska radionica**
MUSMA
- *Dom omladine*, 23. oktobra od 15 do 19 sati; *Ulaz slobodan*

■ **Koncert GUDAČI SV. DORDA**
- Robert Mekdafi (violina), Marija Špengler (violina); - Glas - Četiri američka godišnja doba (srpska premijera); Pjacula - Četiri godišnja doba u Buenos Ajresu; - *Kolarčeva zadužbina*, 23. oktobra od 20 sati
- *Cene ulaznica 800, 1.400, 2.000 dinara*

■ **Jubilej (40 godina) COLLEGIUM MUSICUM**
- Darinka Matić Marović (dirigent); Camerata Serbia & Hor Obilici AKUD „Branko Kršmanović“; - Mokranjac - Primorski napevi; - Caplet - Sanctus; - Ekimov - Miserere; - Dejan Despić - Dvopevi; - Vojislav Ilić - Zapis iz 1492; - Česnokov - Alliluja, Spasi Bože ljudi tvoje; - Jelena Srdić - Zvono;

- Toma Prošev - Musandra; - Žarko Mirković - Junior; - Milan Mihajlović - Senke snova i mora (premijera); porudžbina Bemusa; - Rok Golob - Planet of Life; - *Kolarčeva zadužbina*, 24. oktobra od 20 sati
- *Cene ulaznica 300, 500, 700 dinara*

PROGRAM

■ **Opera**
MILEVA - premijerno
- Orkestar, Hor i Balet Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu; Po motivima života Mileve Marić Ajnštajn - muzika Aleksandra Vrebalov, libreto Vida Ognjenović (po motivima sopstvene drame *Mileva Ajnštajn*), reditelj Ozren Prohić, dirigent Aleksandar Kojić.
- *Sava centar*, 25. oktobra od 20 sati
- *Cene ulaznica 1.600, 1.900, 2.100 dinara*

■ **Zatvaranje**
BORIS BEREZOVSKI - klavir
- *Brams - Varijacije na Paganinijevu temu, etide za klavir u a-molu, II sveska*, op. 35B & Tri mađarske igre;
- Hačaturjan - Tokata;
- Guld - Etida u obliku bugi-vugija;
- Čejšins - Flirtation in Chinese Garden 7
- Rush hour in Hong Kong;

- Geršvin - Tri prelida;
- List - Mefisto valcer br. 1, „Der Tanz in der Dorfschenke“, S 514;
- Albeniz - Španska svita, op. 47: Asturias (Leyenda) & Španska svita, op. 47: Granada;
- Godovski - Stari Beč;
- Sen-Sans/Godovski - La bud;
- Šopen/Godovski - Valcer br. 6 u Des-duru „Minutni valcer“, op. 64 br. 1;
- Ravel - La Valse.
- *Beogradska arena*, 26. oktobra od 20 sati
- *Cene ulaznica 2.500, 3.500, 4.500 dinara*

HIPERAKTIVNO: Miša Majski, voljeni virtuoz na violončelu ponovo na Bemusu

Publika u Beogradu ume da uživa

Deset godina pre, na Bemusu 2001, Miša Majski sa Pavelom Gililovom otvorio je vrata najvišoj klasi koncertnog doživljaja kad je o muzici za violončelo barem reč. Ovog oktobra, on je ponovo sa nama, sada sa svojom kćerkom Lili kao klavirskim saučesnikom na sceni Kolarčeve zadužbine, da ponovo prospe svoju umetničku plemenitost po vernoj i baš njega željenoj beogradskoj publici. Miša Majski je, uzgred, i izvanredno mio sagovornik, kao uostalom i deceniju ranije.

● **Ponovo ste u Beogradu, ponovo na Bemus festivalu, na kojem ste nas počastvovali svojim prisustvom pre izvesnog broja godina, dolazili ste u međuvremenu na Čelo fest, boravili u regionu u raznim koncertnim prilikama - kako biste opisali energiju ovog mesta, Beograda i šireg balkanskog ambijenta uopšte, kako ga doživljavate i, pre svega, kako umetnik gustog rasporeda nastupa poput vas uopšte može da zapamti još jednu u nizu tačaka na atlasu svojih putovanja, šta najsnažnije ostaje od svakog takvog „živog“ iskustva?**

- Nažalost, nisam bio u prilici da budem u Beogradu tako puno, a svakako ne onoliko koliko sam hteo. U našoj profesiji je uvek prisutan taj problem - dugo putujemo negde, a onda tamo ostajemo prekratko. Ipak, kad ste već pomenuli energiju - ono što je najvažnije, gde god da odete, upravo jesu ljudi koje tamo sretnete. Naravno, važna je na primer i sala, kakva je i koliko je akustična, ali je ipak od svega najvažniji kontakt sa ljudima, a u Beogradu sam uvek imao prislan kontakt sa publikom i vrlo uspele koncerte, pa se radujem ponovnom dolasku.

U januaru, inače, stižem ponovo u Beograd da nastupim sa orkestrom, pa ćemo se tako videti dva puta za kratko vreme - u različitim prilikama, naravno, ali ja se već radujem tim susretima.

Publika u Beogradu ume da uživa. A i ja umem da uživam - najvažnije je da umetnik uživa na sceni da bi publika uživala. Dobra muzika mora doći iz srca - da bi stigla do srca. Ruke su tu samo da upravljaju.

● **Svirati muziku ljudima specijalno je umeće - ono podrazumeva i sviračku veštinu, ali i „ono nešto“ što možda i nema veze samo sa navikama vežbanja instrumenta, već i sa raznim drugim stvarima koje upijamo u sebe tokom čitavog života. Šta biste danas rekli da je najprejudičnije uticalo na vaš unikatan svirački stil i kako ga tokom svih ovih godina ne gubite, istražujete i oplemenjujete?**

- Suština jedinstvenosti umetnika jeste u dozezanju svoje individualnosti, koja se potom jasno čuje u izvođenjima. Bio sam srećan, veoma srećan, da imam sjajne učitelje čela, i jedini sam kojeg su učila oba velikana - Rostropovič i Pjati-gorski. Ali moram da kažem da je jednako važno razvijati se dalje, učiti stalno, bilo slušajući snimljena dela majstora, bilo odlazeći na koncerte, kad god imate priliku

● **Šta je za jednog izrazitog solistu kakav ste vi najveće zadovoljstvo u sviranju sada - je li to izvođenje pred publikom u koncertnoj sali ili možda ponekad sviranje i isprobavanje raznih**

Dobra muzika mora doći iz srca - da bi stigla do srca: Miša i Lili Majski

mogućnosti u samoći, za sebe samog, sviranje sa prijateljima, sada već i sa sopstvenom decom koja grade svoje karijere - u Beograd nam uostalom i dolazite u društvu svoje kćerke, pijanistkinje Lili Majski?

- Pored muzike same po sebi, za mene je najveća inspiracija sviranje pred publikom. Naravno, komunikacija sa živim ljudima kroz tu muziku, to zadovoljstvo koje ti pruža izvođenje vrhunске muzike pred ljudima, daje i vrhunsko energetsko uzbuđenje koje ništa ne može da zameni. Mnogo više volim da snimam uživo, nego u studiju, upravo iz ovog razloga.

● **Kad smo već kod dece, koliko su im va-**

Suština jedinstvenosti umetnika jeste u dozezanju svoje individualnosti, koja se potom jasno čuje u izvođenjima. Bio sam srećan, veoma srećan, da imam sjajne učitelje čela, i jedini sam kojeg su učila oba velikana - Rostropovič i Pjati-gorski. Ali moram da kažem da je jednako važno razvijati se dalje, učiti stalno, bilo slušajući snimljena dela majstora, bilo odlazeći na koncerte, kad god imate priliku

ša visoka reputacija i uopšte prisustvo u njihovoj blizini u najose-tljivijim godina-ma bili od pomoći, a koliko im je opet bilo teško da grade svoje lično ime sa odgovornošću tako slavnog prezimena, specijalno u muzici?

- Srećom, mislim da moja ćerka nema taj problem, mada mnogo dece poznatih roditelja imaju takvih nevolja. Sa druge strane, neki put je poznato prezime prednost. Opet, mislim da je moja ćerka pravilno izabrala instrument - ne svira isto što i ja - a da svira, verovatno bi bilo bar malih problema za nju. Sanjao sam da mi se ostvari želja da sa svojom decom jednog dana mogu da sviram u ansamblu, i eto mogu sad to da uradim, jer Lili svira klavir, Saša violinu... Već šest godina nastupam sa Lili i ona kaže da je strahovito napredovala. Ne zbog mene, već zato što je iskustvo nastupa uživo najveća škola. Njena komuni-

kacija sa mnom na sceni je izuzetno lagana i spontana, verujem da je zapravo mnogo naučila samo zato što smo delili binu.

● **Na Bemusu izvodite jednostavno prelep program, pravo uživanje za publiku i, pretpostavljamo, same umetnike. Od Betovena i Brama u svom najkrasnijem obliku, preko Granadosa, Albeniza pa sve do De Falje - veoma mnogo divite zaista u izabranim delima?**

- Upravo sam pre nekoliko meseci za *Deutsche Gramophone* snimio album sa kompozicijama španskih umetnika, kojeg sam vrlo dugo želeo da priprelim kako valja - on je objavljen u Japanu pre dve nedelje, i na neki način predstavlja posvetu mom najmlađem sinu, dvogodišnjaku koji se zove Manuel, baš kao Manuel de Falja. Napravio sam ja CD posvećen svakom mom detetu, ali i mojim učiteljima, nije to nikakav izuzetak (smeh)...

Osnovna ideja nastupa je dakle predstavljanje ovog meni veoma dragog CD, ali da bi program bio izbalansirani, dodali smo u prvom delu malo klasičniji izbor, kao što su predivne Betovenove varijacije na temu Mocarta i meni najdraža Bramsova kompozicija. Drugi deo na papiru izgleda kao da je sastavljen od kraćih kompozicija španskih autora, ali njih po meni povezuje jedna slična nit - pred publikom će se to sve sastaviti kao jedna slagalica, od malih delova nastaje velika priča koju će publika tek onda moći da prepozna.

● **Najzad, da se dotaknemo i vašeg instrumenta - kako ste odabrali baš ovaj na kome sada svirate i kako ste se uopšte u najranijim danima odlučili za violončelo između svega ponuđenog, jeste li lutali dok ste do njega stizali ili je to bio izbor od prve?**

- Da, ja sam sam izabrao ovaj instrument na kome sviram. Izgleda čudno. No, vidite, ja sam bio treće dete u porodici. Moj šest godina stariji brat je već počeo sa violinom. Naši roditelji nisu bili muzičari, mada su strasno voleli muziku, ali u njihovo doba, zbog revolucije i rata i raznih problema koji su sa tim išli, oni nisu uspeali sebi da priušte šansu da se izražavaju kroz muziku, pa su tim jače želeli svojoj deci da obezbede muzičko obrazovanje. Nije lako imati decu koja studiraju muziku, znam to iz svog ličnog iskustva, jer

deca moraju da počnu vrlo rano da se bave izvođenjem muzike - zato je posle mog brata, moja majka rešila da je sa tim dosta i da sam ja, kao sledeće dete, predodređen budem „normalan“, odnosno da se ne bavim muzikom.

I evo do čega je to dovelo. Muzik, kad me ljudi pitaju kad sam počeo da sviram čelo, ja im odgovorim da sam stvarno kasno počeo da ga sviram, vrlo kasno po standardima tadašnjeg Sovjetskog Saveza - dakle, počeo sam da ga sviram kad sam prestao da pušim. I onda se svi zapanje - zar tako kasno?! Jeste! Prestao sam da pušim sa osam godina!

To svima zvuči kao uspeša šala, ali uopšte nije - bio sam hiperaktivno i neobično dete, sve sam morao da probam, i stvarno sam eksperimentisao sa cigaretama i pušenjem u tim danima, pa sam ih ostavio sa osam godina. I to se desilo na avanturistički način - neki naš prijatelj je odnekud doneo kubanske *Havana cigare*, ja sam jednostavno morao da ih okusim, zapalio sam jednu, uvukao dim i... smučilo mi se. Više nikad nisam zapalio nijednu cigaru ili cigaretu.

U tim danima mi je iznenada palo na pamet da hoću da sviram čelo. Niko mi nije verovao da to stvarno želim. Bio sam tako živahno dete, nisam mogao pet sekundi da sedim na jednom mestu, svi su mislili da u mom životu postoji samo fudbal i non-stop trčanje za loptom. Apsolutno svi, cela porodica je pokušavala da me ubedi kako je moja želja da sviram čelo neka vrsta mog privremenog ludila, ali ja sam non-stop plakao i vikao: „Želim da sviram čelo, želim da sviram čelo!“ I, tako je na kraju i bilo.

Uvek razočaram novinare, jer nemam nikakvu romantičnu priču da podelim sa njima - oni kao da očekuju nešto tipa: „Išao sam ulicom i čuo taj čarobni zvuk koji je dolazio sa jednog prozora, te sam rešio da sviram čelo...“ Zapravo, možda i jeste bilo tako, ali je sve to bilo tako davno da se više i ne sećam pouzdano!

Verovatno je do svega toga došlo iz nekih mnogo pragmatičnijih razloga - kao što sam rekao, moj brat je svirao violinu, moja sestra klavir, pa je čelo bilo logičan izbor, način da napravimo porodični trio. Mora biti da je zato moj san - želja da sa decom napravimo opet porodični trio, što sam ne tako davno konačno ostvario.

● **Vaš život je dakle pun ostvarenih snova koji dolaze posle dugog istraživačkog truda, još od detinjeg doba?**

- Da budem iskren, nikad nisam požalio zbog odluke da sviram čelo, mada se ponekad na aerodromu kad plaćam novac za ekstra prtljag zamislim - zašto nisam izabrao flautu ili čak pikolo? Naravno, činjenica je da nema toliko puno veličanstvenih kompozicija napisanih za čelo, ali ih ima svakako mnogo više nego za kontrabas. Sve je relativno, ne smemo se nikad žaliti previše.

Danas imate previše čistunaca koji smatraju da nije opravdano svirati nove aranžmane kompozicija koje su pravljene za neke druge instrumente, pa potom preuređene za čelo. Ali ja sam svirao neke izvanredne aranžmane. Veliki kompozitori su mnogo slobodniji oko ove teme - sami prave nove aranžmane, oni jedno isto delo stavljaju ponekad u razne tonalitet, i nemaju ništa protiv novog pogleda, ako je sa poštovanjem prema originalu. Poenta je u tome da nađeš delo koje odgovara tvojoj ličnosti i da bez mnogo promene pravedno tretiraš tu kompoziciju - dakle da prepoznaš onu originalnu suštinu i sačuvaš je, a da promeniš ono što se može promeniti, ono što ti to delo dopušta da promeniš. ■

PRODAJA ULAZNICA

Sava centar - blagajna 011/220-60-60
Zadužbina Ilije M. Kolarca - biletarnica ---- 011/263-05-50, biletarnica@kolarac.rs
Beogradska arena - biletarnica 011/307-77-86 ili 0900 11 00 11
Jugoslovensko dramsko pozorište - blagajna 011/3061-957 ili 2644-447
Pozorište „Boško Buha“ - blagajna 011/2632-887

BE MUS

43BEMUS2011

Posebno izdanje lista Danas
Urednik: Dragan Stošić
intervju: Zorica Kojić
prelom: Zoran Spahić